

Nr 29.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 15 § i lagen den 2 juli 1915 angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslagen); given Stockholms slott den 31 december 1917.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga följande

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 15 § i lagen den 2 juli 1915 angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslagen).

Härigenom förordnas, att 15 § i lagen den 2 juli 1915 angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslagen) skall hava följande ändrade lydelse:

15 §.

De hästar — — — — hästrullan.

Vidare — — — — godkännas.

Hingstar ävensom, där tillgången på krigsdugliga hästar inom kommunen det medgiver, stambokförda ston, som under det löpande eller nästföregående året premierats, må ej införas i hästrullan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1919.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

E. A. Nilson.

*Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 31 december 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr minister för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
BRANTING,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN.

Efter gemensam beredning inom lantförsvars- och jordbruksdepartementen yttrade chefen för förstnämnda departement, statsrådet Nilson, följande:

»Uti 15 § sista stycket av lagen den 2 juli 1915 angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslagen) stadgas:

'Hingstar och dräktiga ston samt ston med föl under fyra månaders ålder må ej införas i hästrullan'.

Framställning
av sakkunniga
för utredning
av frågan om
den nord-
svenska häst-
avelns befräm-
jande.

Uti skrivelse till stuteriöverstyrelsen den 18 september 1916 framhöllo de för utredning rörande frågan om den nordsvenska hästavelns befrämjande tillkallade sakkunniga önskvärdheten av, att vid uttagning av hästar under mobilisering och i krig det bästa avelsmaterialet så långt som möjligt skonades. Det gällde nämligen att tillse, att icke genom brist på uppmärksamhet i detta hänseende generationers mödo-

samma och målmedvetna strävanden gjordes om intet och ett återuppbyggande av den nordsvenska hästaveln framdeles alltför mycket äventyrades. De sakkunniga föresloge därför, att i bestämmelserna rörande uttagning av hästar vid mobilisering och i krig meddelades föreskrift, att stambokförda ston måtte i sista rummet uttagas.

I underdånig skrivelse den 30 september 1916 anförde stuteriöverstyrelsen, att styrelsen delade uppfattningen om behövligheten av en dylik bestämmelse, samt hemställde på grund härav, att i bestämmelserna om uttagning av hästar vid mobilisering och i krig måtte intagas föreskrift om att stambokförda ston, som under det löpande eller nästföregående året premierats, i sista rummet finge uttagas.

Stuteriöverstyrelsens framställning den 30 september 1916.

Uti häröver den 23 januari 1917 avgivet utlåtande förklarade sig arméförvaltningen anse det av de sakkunniga uttalade önskemålet, att vid uttagning av hästar under mobilisering och i krig det bästa avelsmaterialet så långt som möjligt skonades, vara synnerligen beaktansvärt. Åtgärder, som vore ägnade att förebygga, att det bästa hästmaterialet förfores, borde också om möjligt genomföras. Detta borde gälla hästar icke blott av nordsvensk utan även av annan ras och ej minst ädla hästar.

Yttrande av arméförvaltningen.

Det syntes emellertid icke lämpligt att utfärda generella bestämmelser i överensstämmelse med de sakkunnigas förslag. Det kunde nämligen ej sällan inträffa, att ett stambokfört sto, som en gång använts till avel, sedermera bleve odugligt därtill eller av annat skäl icke komme till användning för sådant ändamål, och detta borde då icke undantagas.

Vad återigen stuteriöverstyrelsens förslag anginge, kunde mot det samma den erinran göras, att ett eljest premieringsgiltigt sto icke alltid bleve fört till premieringsmöte, vare sig på grund av långt avstånd till premieringsplats, såsom ofta kunde vara förhållandet i Norrland, eller av annat skäl och på den grund icke bleve premierat, och dessutom kunde ett sto hava överskridit den åldersgräns, då det upphörde att vara föremål för premiering, men detta oaktat allt fortfarande begagnades till avel samt vore mera värdefullt härför än månget yngre premierat sto. Sådana ston borde givetvis bevaras för aveln likaväl som premierade ston. Däremot syntes det icke vara något skäl för att stambokfört sto undantoges, som användes till korsningsavel.

På grund av vad sålunda anförts, funne arméförvaltningen sig böra på det sätt tillstyrka den gjorda framställningen, att i bestämmelserna

rörande uttagning av hästar vid mobilisering och i krig intoges föreskrift därom, att stambokfört sto, som bevisligen användes till ren avel, i sista hand finge uttagas.

Stuteriöverstyrelsens
yttrande den
30 april 1917.

Stuteriöverstyrelsen, som härefter anbefalldes att yttra sig med anledning av vad arméförvaltningen sålunda anført, inkom till åtlydnad härav den 30 april 1917 med underdånig skrivelse i ämnet samt anförde därvid följande:

Vid avgivandet av sitt förslag i ämnet hade stuteriöverstyrelsen ingalunda förbisett, att enligt nu gällande premieringsreglemente ston vore premieringsbara allenast till och med det år, varunder de uppnådde 10 års ålder, och att alltså i regeln äldre ston, även om de vore stambokförda och användes i aveln, skulle komma att i vanlig ordning uttagas vid mobilisering och i krig. Därvid vore dock att märka, att ston av nordsvensk och gudbrandsdalsk ras eller typ, vilka i berörda förslag närmast åsyftats, kunde vara föremål för premiering inom hela femte och sjätte hästpremieringsdistrikten, d. v. s. Norrland samt Dalarna och Värmland, även om de vore över 10 år och så länge de användes i aveln. Fråga förelåge ock om införande i premieringsreglementet av motsvarande bestämmelse för ston av alla premieringsbara raser inom hela landet.

Den av stuteriöverstyrelsen föreslagna bestämmelsen skulle således redan nu skydda de allra flesta stambokförda ston av nordsvensk och gudbrandsdalsk ras från uttagning vid mobilisering och i krig och komme sannolikt efter inom kort skeende omarbetning av premieringsreglementet att helt och hållet sammanfalla med innebörden av arméförvaltningens förslag. Då dessutom detta senare förslags avfattning syntes vara mindre lämplig med hänsyn därtill, att det säkerligen skulle medföra praktiska svårigheter för vederbörande uttagningsmyndigheter att under den utan tvivel mycket knappa tid, som stode till förfogande vid uttagningstillfället, pröva och avgöra, huruvida stoet i fråga bevisligen användes till ren avel, under det att det givetvis vore synnerligen lätt och föga tidsödande att granska ett företett premieringsbevis, hemställde stuteriöverstyrelsen, att den ifrågasatta bestämmelsen måtte avfattas i enlighet med styrelsens i skrivelsen den 30 september 1916 framställda förslag.

Chefens för
generalstaben
yttrande den
7 juni 1917.

Chefen för generalstaben avgav den 7 juni 1917 infortrat utlåtande i ärendet samt förklarade sig därvid tillstyrka, att, på sätt stuteriöverstyrelsen föreslagit, stambokförda ston, som under det löpande eller näst-

föregående året premierats, i sista rummet uttoges vid mobilisering och i krig. Vid bifall till denna hemställan syntes vissa ändringar erforderliga, dels i hästutskrivningslagen § 15 sista stycket, dels i hästutskrivningsförordningen § 11 mom. 2 b. Dessa bestämmelser borde emellertid för underlättande av hästuttagningsnämndernas årliga uttagning undergå vissa jämkningar även i annat avseende, nämligen rörande dräktiga stons införande i hästrulla. Även hade vid pågående omarbetning av fördelningen på rikets kommuner av hästar och anspanssfordon vissa önskemål gjort sig gällande, som påkallade ändringar i författningarna angående uttagning av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot. Dessa ändringar borde lämpligen företagas i ett sammanhang, och vore det generalstabschefens avsikt att framdeles inkomma med förslag till samtliga de ändringar, som erfordrades i ifrågavarande författningar.

Med underdånig skrivelse den 4 september 1917 har chefen för generalstaben sedermera överlämnat förslag till, bland annat, ändringar i § 15 hästutskrivningslagen samt motsvarande bestämmelse i hästutskrivningsförordningen, och har generalstabschefen beträffande dessa ändringar anfört, att desamma vore beroende dels av stuteriöverstyrelsens i det föregående berörda hemställan angående premierade, stambokförda stons uttagande vid mobilisering, dels av en uttalad önskan från ett flertal hästuttagningsnämnder om förtydligande föreskrifter rörande dräktiga stons införande i hästrulla. I 15 § hästutskrivningslagen stadgades, att hingstar och dräktiga ston samt ston med föl under fyra månaders ålder ej finge införas i hästrullan. Dessutom vore i 16 § samma lag stadgat, att därest dräktigt sto eller sto med föl under fyra månaders ålder vore upptaget i senast upprättade hästrulla, vederbörande ägare icke vore skyldig att vid mobilisering inställa detsamma. För vederbörande hästuttagningsnämnder vore det synnerligen svårt, i de flesta fall omöjligt, att vid den årliga uttagningen avgöra, huruvida ett sto verkligen vore dräktigt eller om stoets dräktighet blott förebures som skäl för att lagenligt bliva befriad från uttagning. Till följd härav syntes lämpligen för underlättande av hästuttagningsnämndernas arbete bestämmelsen i 15 § angående dräktiga ston m. m. böra utgå. På grund av förenämnda stadgande i 16 § torde det ändock ligga i hästuttagningsnämnds intresse att i hästrulla ej upptaga ett sto, om vars dräktighet densamma ägde kännedom. Vad däremot stuteriöverstyrelsens berörda hemställan beträffade, föreläge icke för hästuttagningsnämnden

Chefens för
generalstaben
skrivelse den
4 september
1917.

någon svårighet att redan vid uttagningen avgöra, om ett sto vore stambokfört och premierat. Vid sådant förhållande syntes nämnda hemställan ändamålsenligast tillgodoses genom en ändring av 15 § tredje stycket hästutskrivningslagen, och föresloge chefen för generalstaben att åt ifrågavarande lagrum måtte givas följande lydelse:

»Hingstar ävensom, där tillgången på krigsdugliga hästar inom kommunen det medgiver, stambokförda ston, som under det löpande eller nästföregående året premierats, må ej införas i hästrullan.»

Chefen för stuteriöverstyrelsen hade under hand förklarat sig icke hava något att erinra mot det sålunda avfattade förslaget.

Departements-
chefen.

I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna anser även jag, att omsorgen om landets hästavel kräver, att vid uttagning av hästar för fyllande av krigsmaktens behov vid inträffande mobilisering premierade stambokförda ston i största möjliga utsträckning undantagas. En lagändring i sådant syfte torde därför böra vidtagas, och har jag icke något att erinra mot det av chefen för generalstaben i sådant hänseende framställda förslaget. Vad beträffar den av arméförvaltningen ifrågasatta inskränkningen, att allenast sådant sto borde undantagas, som bevisligen användes till ren avel, skulle, på sätt stuteriöverstyrelsen framhållit, tillämpningen av ett i överensstämmelse härmed avfattat stadgande stöta på alltför stora praktiska svårigheter.

Det av chefen för generalstaben framlagda ändringsförslaget avser även upphävande av nu gällande förbud mot införande i hästrullan av dräktiga ston samt ston med föl under fyra månaders ålder. Härigenom åsyftas icke någon ändring av den i 16 § hästutskrivningslagen fastslagna principen, att ston, tillhörande nu ifrågavarande kategorier, icke må uttagas, utan har, såsom i det föregående framhållits, ändringsförslaget tillkommit med hänsyn till svårigheterna för vederbörande hästuttagningsmyndighet att i varje fall kontrollera av ägaren lämnad uppgift angående ett stos dräktighet. Under åberopande av vad angående förslaget i denna del anförts, finner jag mig böra tillstyrka detsamma.»

Departementschefen uppläste härefter ett i överensstämmelse med vad sålunda anförts uppgjort »Förslag till lag om ändrad lydelse av 15 § i lagen den 2 juli 1915 angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslagen)» samt hemställde, att detta förslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdna hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

A. Lindman.
